

โทษริบทรัพย์สิน : ศึกษาการริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด

สมบัติ ชัยวณิชย์ *¹

รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภักดิ์ **

บทคัดย่อ

การริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด กฎหมายบัญญัติไว้ให้ริบทรัพย์สินที่เป็นของกลางในคดียาเสพติดมีหลายฉบับทั้งกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นการทั่วไป และกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะเรื่องเป็นกฎหมายพิเศษให้ริบทรัพย์สินในคดียาเสพติดได้ เช่นประมวลกฎหมายอาญา ; พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แต่จากการศึกษามาตรการริบทรัพย์สินของกลางตามกฎหมายเหล่านี้ไม่ครอบคลุมทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ทั้งหมด ซึ่งอาชญากรมีการพัฒนารูปแบบการกระทำผิดไปไกลแล้ว เช่น มีการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดไปแปรสภาพเป็นทรัพย์สินอย่างอื่น หรือโดยเปลี่ยนไปเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลอื่น ซึ่งพบว่ากฎหมายดังกล่าวมีข้อจำกัดหลายประการ ทำให้ไม่สามารถนำไปบังคับใช้ติดตามยึดทรัพย์สินเหล่านั้นได้ จากการศึกษาพบว่าทรัพย์สินหมุนเวียนอยู่ในวงจรการกระทำความผิดเป็นจำนวนมากมหาศาล แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถริบทรัพย์สินเหล่านั้นได้เพียงเล็กน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณของทรัพย์สินหรือกระแสการเงินที่หมุนเวียนอยู่ในวงจรการค้ายาเสพติดทั้งการค้าภายในประเทศและการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ โดยได้มีการตราพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ออกมาบังคับใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการริบทรัพย์สินที่ได้มาหรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

จากการศึกษา พบว่า

ประการแรก ปัญหาการบังคับโทษการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการ ฯ ปัญหาของพนักงานอัยการกับการบังคับใช้อำนาจในการยื่นคำร้องขอให้ริบทรัพย์สินตามมาตรา 30 เป็นกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษอีกทั้งได้ระบุไว้ในตอนท้ายมิให้นำมาตรา 36 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับเจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อป้องกันปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติตามวรรคสอง กฎหมายมีเจตจำนงให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลทุกกรณี เพราะถ้ากฎหมายประสงค์จะให้พนักงาน

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อัยการชี้มีอำนาจพิจารณาว่าจะยื่นคำร้องหรือไม่ก็ได้ ส่วนปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการกับทรัพย์สินของกลางที่ยึดไว้ก่อนศาลมีคำพิพากษาคดี พบว่า ส่วนในการริบทรัพย์สินตาม มาตรา 30 ควรจะได้รับการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้สามารถนำบรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ เครื่องจักรกล หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ของผู้ต้องหา จำเลย หรือไม่มีผู้ใดคัดค้านการขายทอดตลาดหรือนำไปใช้ประโยชน์ของทางราชการในระหว่างที่ยังไม่มีคำพิพากษา ส่วนปัญหาการคุ้มครองสิทธิของบุคคลภายนอกผู้สุจริต พบว่า มาตรา 30 ไม่ผ่านการตรวจสอบของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน กฎหมายไม่ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องแจ้งให้บุคคลภายนอกทราบว่าทรัพย์สินของตนถูกยึดไว้แล้ว และไม่มีโอกาสให้บุคคลภายนอกพิสูจน์สิทธิของตนในขณะที่ยังไม่มีการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินของกลางเหมือนดังเช่นการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ประการที่สอง ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการกับทรัพย์สินที่ได้มาจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดมูลฐานยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการฯ และพระราชบัญญัติฟอกเงินฯ พบว่าการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติฟอกเงิน ฯ ถือเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเป็นหลัก โดยผลการพิสูจน์เกี่ยวกับทรัพย์สินให้ตกเป็นของจำเลย หรือเจ้าของทรัพย์สิน ที่จะต้องพิสูจน์ว่าทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ส่วนตัวผู้กระทำความผิดไม่สำคัญเพราะถือว่าเป็นส่วนที่แยกออกไปต่างหาก ซึ่งจะใช้มาตรการทางอาญาต่อตัวผู้กระทำความผิดอีกทางหนึ่ง และที่สำคัญต้องมีการกระทำความผิดมูลฐาน เช่น มีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่ยังไม่ปรากฏเป็นคดี หรืออาจปรากฏเป็นคดีแล้ว เมื่อมีการนำทรัพย์สินมาทำธุรกรรม จึงต้องเริ่มสืบจากตัวทรัพย์สินที่ผ่านธุรกรรม โดยมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ทรัพย์สินดังกล่าวมาโดยมิชอบ

ประการที่สาม ปัญหาผลกระทบต่อผู้กระทำความผิด และผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการริบทรัพย์สิน กรณีการมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว พบว่า การดำเนินการยึดหรืออายัดชั่วคราวตาม มาตรา 22 และ มาตรา 27 เป็นมาตรการริบทรัพย์สินทางการบริหารหรือการริบทรัพย์สินที่เป็นมาตรการพิเศษ เป็นมาตรการป้องกันการโยกย้าย จำหน่ายจ่ายโอน หรือนำพาทรัพย์สินนั้นไปหลบซ่อนเสียก่อน จึงกำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร มีอำนาจยึดทรัพย์สินที่อาจจับได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ก่อนที่คดีจะเข้าสู่ขั้นตอนสั่งริบ เหตุผลของการใช้มาตรการริบทรัพย์สินโดยฝ่ายบริหารก็เนื่องจากต้องการให้มีมาตรการชั่วคราวที่สะดวก รวดเร็ว กว่า การใช้กระบวนการริบทรัพย์สินโดยศาล ดังนั้นตราบไต่ที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีหลักกว่า ว่าจำเลยได้กระทำความผิดในคดียาเสพติดและในชั้นไต่สวนคำร้องขอไต่สวนขอริบทรัพย์สิน ศาลยังไม่ได้มีคำสั่งริบทรัพย์สิน จำเลยยังเป็นผู้บริสุทธิ์ ย่อมมีสิทธิดูแลและรักษาทรัพย์สิน และนำทรัพย์สินเพื่อไปใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีวิตในครอบครัวได้บ้างตามสมควร

จึงเห็นควร

1. แก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 โดยแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 22 ให้สิทธิผู้ต้องหาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ยื่นคำร้องขอทรัพย์สินไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ต่อเจ้าพนักงาน หรือ พนักงานอัยการ หรือ ศาล ในชั้นพิจารณาไต่สวนคำร้องขอริบทรัพย์สินก่อนคดีถึงที่สุด และแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติตามมาตรา 27 เป็น “เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง และทรัพย์สินที่คณะกรรมการมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดตามมาตรา 22 เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น โดยจะยื่นไปพร้อมกับฟ้องหรือในเวลาใด ๆ ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ แต่ต้องมีเหตุอันสมควรแสดงให้เห็นว่าไม่สามารถยื่นคำร้องก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา จะยื่นคำร้องภายใน 3 เดือนนับแต่วันที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องก็ได้ เว้นแต่จะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง

2. แก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ในส่วนของทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานยาเสพติดที่อาจถูกริบได้นั้น ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อความให้ชัดเจนในมาตรา 58 แก้ไขเป็น “ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดใด เป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าว หรือดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้”

การริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด กฎหมายบัญญัติไว้ให้ริบทรัพย์สินที่เป็นของกลางในคดียาเสพติดมีหลายฉบับทั้งกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นการทั่วไป และกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะเรื่องเป็นกฎหมายพิเศษให้ริบทรัพย์สินใจคดียาเสพติดได้ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ; พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 แต่จากการศึกษามาตรการริบทรัพย์สินของกลางตามกฎหมายเหล่านี้ไม่ครอบคลุมทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ทั้งหมด ซึ่งอาชญากรมีการพัฒนารูปแบบการกระทำผิดไปไกลแล้ว เช่น มีการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดไปแปรสภาพเป็นทรัพย์สินอย่างอื่น หรือโดยเปลี่ยนไปเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลอื่น ซึ่งพบว่ากฎหมายดังกล่าวมีข้อจำกัดหลายประการ ทำให้ไม่สามารถนำไปบังคับใช้ติดตามยึดทรัพย์สินเหล่านั้นได้ จากการศึกษาพบว่า ทรัพย์สินหมุนเวียนอยู่ในวงจรการกระทำความผิดเป็นจำนวนมากมหาศาล แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถริบทรัพย์สินเหล่านั้นได้เพียงเล็กน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณของทรัพย์สินหรือกระแสการเงินที่หมุนเวียนอยู่ในวงจรการค้ายาเสพติดทั้งการค้าภายในประเทศและการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ โดยได้มีการตราพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 และ

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ออกมาบังคับใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการริบทรัพย์สินที่ได้มาหรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด²

การริบทรัพย์ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ได้บัญญัติรองรับเฉพาะความผิดในมูลฐานยาเสพติดเท่านั้น ทั้งนี้เนื้อหาพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวกำหนดให้มีการดำเนินการเพื่อริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเท่านั้น ส่วน การริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ซึ่งใช้บังคับโดยมุ่งเน้นที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานการร้องขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน(การริบทรัพย์ทางแพ่ง) มาใช้ดำเนินการแก่ทรัพย์สินดังกล่าว โดยการผลักภาระการพิสูจน์ในเรื่องทรัพย์สินหรือเงินที่ต้องสงสัยให้แก่ผู้ที่เป็นเจ้าของเงิน หรือทรัพย์สินดังกล่าวอันจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นมีใช้ได้มาจากการกระทำผิดมูลฐานใดมูลฐานหนึ่งในความผิดมูลฐาน 8 ประการ

1) ความหมายของโทษริบทรัพย์ในคดียาเสพติด

การริบทรัพย์สินในประมวลกฎหมายอาญาของไทยมีการบัญญัติรับรองหลักการดังกล่าวไว้ในมาตรา 33(2) และมาตรา 34(1),(2) กล่าวคือ การริบทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยกระทำความผิดตามมาตรา 33(2) นั้น เป็นการริบทรัพย์ที่อยู่ในดุลพินิจของศาลที่จะริบเงินที่ได้มาจากการจำหน่ายยาเสพติด ปัจจัยหลายประการรวมทั้งความเสียหายต่อส่วนรวมอันเกิดจากการกระทำความผิดของจำเลยซึ่งศาลก็ต้องพิจารณาประกอบด้วย โดยทรัพย์สินที่ศาลมีอำนาจสั่งริบจะต้องเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ซึ่งจะต้องมีกระบวนการฟ้องจำเลยในความผิดดังกล่าวแล้ว และได้มีการพิสูจน์ความผิดนั้นต่อศาลแล้ว และศาลพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิด จึงจะริบทรัพย์นั้นได้ ส่วนการริบทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้เพื่อการกระทำความผิดตามมาตรา 34(1)(2) จะต้องเป็นทรัพย์สินที่ให้แล้ว แต่ถ้าเพียงแต่ว่าเป็นสัญญาว่าจะให้ แต่ยังไม่ได้ให้กันจริงจึงไม่อยู่ในข่ายที่จะถูกริบตามมาตรา 34(1)(2) แต่การให้นั้นอาจไม่จำเป็นต้องส่งมอบให้โดยตรง อาจเป็นการส่งมอบโดยปริยายก็ได้

2) กรอบแนวความคิด ทฤษฎีในการริบทรัพย์สิน

มาตรการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดและผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเป็นการตัดโอกาสไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้รับประโยชน์ในทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการกระทำความผิด อันจะเป็นการทำให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบ หรือเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดอีก และเป็นการป้องกันมิให้บุคคลอื่นกระทำตาม ตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกัน (Prevention Theory) อีกทั้งทำให้สามารถยับยั้งและปราบปรามการกระทำความผิดได้ผลดีกว่าการลงโทษโดยวิธีกำจัดสิทธิเสรีภาพ หรือทำให้ร่างกายได้รับทุกข์ทรมานหรือการ

²ณรงค์ สุวรรณเปี่ยม, “มาตรการริบทรัพย์สิน:ศึกษาเฉพาะกรณีทรัพย์สินของกลางในคดียาเสพติด” งานวิจัยหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรม(บ.ย.ส.) วิทยาลัยการยุติธรรม, กระทรวงยุติธรรม พ.ศ.2550.

ประธานตำหนิ ตีเตียนต่อสาธารณชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิดประเภทที่มีผลประโยชน์ตอบแทนสูง เช่น ความผิดที่เกี่ยวกับการผลิตหรือค้ายาเสพติด ซึ่งผู้กระทำความผิด และผู้ร่วมขบวนการจะได้รับผลประโยชน์และทรัพย์สินเงินทองจำนวนมหาศาล การใช้มาตรการลงโทษโดยวิธีอื่นจะไม่สามารถทำให้การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดของอาชญากรยุคใหม่ประสบผลสำเร็จได้ ดังปรากฏในการประชุมระหว่างชาติเพื่อพิจารณาขจัดปัญหาเสพติด จึงมีแนวโน้มทิศทางการเรียกร้องให้รัฐบาลของประเทศตระหนักให้ความร่วมมือกันต่อต้านและปราบปรามอย่างจริงจัง โดยกำหนดแนวทางให้มีมาตรการทางกฎหมายในการริบทรัพย์สิน (Forfeiture of Assets) ที่เป็นผลมาจากการค้ายาเสพติด และนำมาบังคับใช้เพื่อให้หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้อย่างกว้างขวาง เหตุผลเนื่องจากการเป็นการยากที่จะใช้มาตรการทางกฎหมายธรรมดาบังคับใช้กับทรัพย์สินเหล่านั้นได้

3) กรอบวัตถุประสงค์การบังคับโทษริบทรัพย์สิน

การริบทรัพย์สินเมื่อพิจารณาความมุ่งหมายที่สำคัญ 2 ประการ คือ การริบทรัพย์สินเป็นการลงโทษ(Punitive) ที่คำนึงถึงหลักริบผิดชอบทางอาญาของบุคคลที่ว่า บุคคลต้องรับผิดชอบในทางอาญาต่อเมื่อ ได้กระทำการอันที่กฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ แม้ว่าโทษการริบทรัพย์สินจะเป็นจะต่ำกว่าโทษในระดับอื่น ๆ แต่ก็มีผลบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดทางอาญาตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ดังนั้นบรรดาทรัพย์สินที่ได้ใช้ได้มาในการกระทำความผิดดังกล่าวจึงเป็นทรัพย์สินที่ต้องถูกริบตามกฎหมาย อีกทางหนึ่งคือ การริบทรัพย์สินเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย ป้องกัน(Preventive) กล่าวคือ การริบทรัพย์สินอาจกระทำเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดของตน โดยริบสิ่งที่ได้มาในการกระทำความผิดในลักษณะการลงโทษ หรืออาจริบทรัพย์สินที่บุคคลมีไว้เพื่อใช้กระทำความผิด

4) กรอบรูปแบบการบังคับโทษริบทรัพย์สินยาเสพติด

รูปแบบเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินในปัจจุบันมี 3 แนวทาง ดังต่อไปนี้

(1) มาตรการริบทรัพย์สินทางการบริหาร หรือ การริบทรัพย์สินที่เป็นมาตรการพิเศษ เป็นมาตรการป้องกันการโยกย้าย จำหน่ายจ่ายโอน หรือนำพาทรัพย์สินนั้นไปหลบซ่อนเสียก่อน จึงกำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร มีอำนาจยึดทรัพย์สินที่อาจริบได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ก่อนที่คดีจะเข้าสู่ขั้นตอนสั่งริบ (2) การริบทรัพย์สินทางอาญา เป็นกระบวนการริบทรัพย์สินที่ยึดการกระทำต่อตัวบุคคลเป็นหลักจึงจำเป็นต้องยึดถือคำพิพากษาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ แม้ว่าทางการสืบสวนสอบสวนจะทราบว่าบุคคลนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด แต่ก็ไม้อาจที่จะดำเนินการริบทรัพย์สินของบุคคลนั้นได้ ในกระบวนการริบทรัพย์สินทางอาญาซึ่งโจทก์ต้องพิสูจน์ให้เห็นโดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง (3) การริบทรัพย์สินทางแพ่ง(Civil forfeiture) เป็นการริบทรัพย์สินทางแพ่งเป็นกระบวนการริบทรัพย์สินที่กระทำต่อทรัพย์สินที่มีขอบด้วยกฎหมายโดยไม่ต้องพิจารณาโทษ ถือได้ว่าการริบทรัพย์สินนั้น เป็นการดำเนินการทางแพ่งเฉพาะต่อทรัพย์สินและมีผลกระทบต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น แต่ไม่ใช่ทรัพย์สินทุกชนิด

สามารถที่จะรับได้โดยกระบวนการรับทางแพ่ง กฎหมายจะบัญญัติให้ใช้กระบวนการรับทางแพ่งได้ในบางกรณีและกับทรัพย์สินบางชนิดเท่านั้น

5) แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคล

การจำกัดสิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคล รัฐธรรมนูญของรัฐเสรีประชาธิปไตย ได้บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพให้แก่บุคคลไว้ 2 ลักษณะด้วยกัน คือ บัญญัติรับรองไว้อย่างสมบูรณ์ (Absolute) โดยไม่มีเงื่อนไขหรือข้อจำกัดใดๆ และบัญญัติรับรองไว้อย่างสัมพัทธ์ (Relative) รัฐสงวนไว้ซึ่งอำนาจในอันที่จะจำกัดการใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นๆ ในภายหลังได้ ส่วนหลักการตัดสิทธิหรือหลักการยอมให้รัฐรับทรัพย์ได้แนวคิดว่าการจะยินยอมให้บุคคลใช้สิทธิในทรัพย์สินที่ตนเองเป็นเจ้าของอยู่นั้นชอบเขตยอมไม่ถูกต้องอาจทำให้สังคมเกิดความไม่ปกติสุขได้ รัฐจึงเข้ามาแทรกแซงโดยออกกฎหมายเพื่อกำหนดวิธีการได้มาและวางข้อจำกัดสิทธิแห่งทรัพย์สินส่วนบุคคล โดยการกำหนดว่าผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิดโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าเป็นของผู้กระทำผิดและมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่กฎหมายดังกล่าวเป็นการตัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลโดยชัดแจ้ง

6) การรับทรัพย์สินในคดียาเสพติดในปัจจุบัน

มาตรการในการรับทรัพย์สินในความผิดคดียาเสพติดที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันมีขอบเขตการรับทรัพย์สินที่สำคัญ 2 ลักษณะ คือ (1) การรับทรัพย์สินที่เป็นของกลางในคดียาเสพติดนี้มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้รับได้หลายฉบับมีทั้งกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นการทั่วไป และกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะเรื่องเป็นกฎหมายพิเศษให้รับทรัพย์สินใจคดียาเสพติดได้ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เป็นต้น แต่การรับทรัพย์สินของกลางตามกฎหมายเหล่านี้ไม่ครอบคลุมทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ทั้งหมด ซึ่งอาจขาดการพัฒนารูปแบบการกระทำผิดไปไกลแล้ว (2) การรับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการรับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งการค้าภาคในประเทศและการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ โดยได้มีการตราพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ออกมาบังคับใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการรับทรัพย์สินที่ได้มาหรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งมีการพัฒนารูปแบบและมีการดำเนินงานที่มีความสลับซับซ้อน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ปัญหาการบังคับโทษการรับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการ ฯ

พบว่า ปัญหาของพนักงานอัยการกับการบังคับ ใช้อำนาจในการยื่นคำร้องขอให้รับทรัพย์สินตามมาตรา 30 พบว่า เป็นกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษอีกทั้งได้ระบุไว้ในตอนท้ายมิให้นำมาตรา 36 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับเจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อป้องกันปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจาก

บทบัญญัติตามวรรคสอง ซึ่งใช้ถ้อยคำว่า “ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาล...” แสดงให้เห็นว่า กฎหมายมีเจตจำนงให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลทุกกรณี เพราะถ้ากฎหมายประสงค์จะให้พนักงานอัยการใช้อำนาจพิจารณาว่าจะยื่นคำร้องหรือไม่ก็ได้ น่าจะบัญญัติคำว่า “ให้พนักงานอัยการพิจารณายื่นคำร้องต่อศาล...”

ในการยื่นคำร้องขอให้ศาลริบทรัพย์สินของกลางตามมาตรา 30 พนักงานอัยการมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจในการพิจารณาว่าจะยื่นคำร้องให้ศาลริบทรัพย์สินดังกล่าวได้หรือไม่ โดยคำนึงถึงหลักการและแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคล กับ หลักการตัดสิทธิหรือหลักการยอมให้รัฐริบทรัพย์สินได้

ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการกับทรัพย์สินของกลางที่ยึดไว้ก่อนศาลมีคำพิพากษาคดีพบว่า ในการตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามมาตรา 22 หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อนหรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นเป็นอย่างอื่น เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้มีอำนาจสั่งยึด หรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว ในกรณีนี้ผู้ถูกเรียกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างตัวว่าเป็นเจ้าของมีสิทธิยื่นคำร้องขอผ่อนผันเพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์ในเวลาใด ๆ ก็ได้ก่อนที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะมีคำสั่งยึดหรืออายัดตามมาตรา 22 วรรคหนึ่ง โดยแสดงเหตุผลและความจำเป็นการนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ และผู้ซึ่งจะเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น ส่วนในการริบทรัพย์สินตาม มาตรา 30 ควรจะได้รับการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้สามารถนำบรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ เครื่องจักรกล หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ของผู้ต้องหา จำเลย หรือไม่มีผู้ใดคัดค้านการขายทอดตลาด หรือนำไปใช้ประโยชน์ของทางราชการในระหว่างที่ยังไม่มีคำพิพากษา ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายหรือชำรุดบกพร่องในระหว่างที่ถูกยึด แต่จะต้องมีการจ่ายค่าเสื่อมสภาพของทรัพย์สินให้แก่ผู้ที่เป็นเจ้าของ หากภายหลังศาลสั่งคืนทรัพย์สินดังกล่าวแก่เจ้าของ และเปิดโอกาสให้แก่ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินสามารถขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่มีหลักประกันหรือมีประกัน และหลักประกันชั่วคราวก็ได้

ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของบุคคลภายนอกผู้สุจริต พบว่า การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา 22 มีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิของบุคคลภายนอกก่อนมีการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ริบทรัพย์สินส่วนการริบทรัพย์สินที่ถูกยึดอายัดหรือ ขอให้ศาลสั่งริบ เนื่องจากทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดมาเป็นของกลาง ตาม มาตรา 30 ไม่ผ่านการตรวจสอบของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน กฎหมายไม่ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องแจ้งให้บุคคลภายนอกทราบทรัพย์สินของตนถูกยึดไว้แล้ว และไม่มีเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกพิสูจน์สิทธิของตนในขณะที่ยังไม่มีคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินของกลางเหมือนดังเช่นการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

กระบวนการและขั้นตอนในการริบทรัพย์สิน มากกว่าจะพิสูจน์ให้ได้ว่าเป็นทรัพย์สินของบุคคลภายนอกที่มีได้เกี่ยวข้องกับความผิดในคดีอาเสพติด แม้ว่าการริบทรัพย์สินในพระราชบัญญัติมาตรการฯ จะเป็นกฎหมายพิเศษที่การพิสูจน์ทรัพย์สินที่ถูกริบทรัพย์สินนั้นจะเป็นหน้าที่ของผู้ร้อง หรือ บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุดและแสดงให้เห็นว่าตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือตนเป็นผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ

2. ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวกับการริบทรัพย์สินที่ได้มาหรือเกี่ยวเนื่องกับการกระทำผิดมูลฐานยาเสพติด

ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการกับทรัพย์สินที่ได้มาจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดมูลฐานยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการฯ และพระราชบัญญัติฟอกเงินฯ พบว่า หลักการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการฯ ทรัพย์สินของกลาง แยกพิจารณา ดังนี้ทรัพย์สินของกลางในคดีอาญาทั่วไปตามประมวลกฎหมายอาญาเช่น ทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดในตัวเอง ไม่ว่าผู้ใดทำหรือมีไว้ก็ตาม หรือทรัพย์สินบุคคลใดใช้ มีไว้เพื่อใช้ หรือได้มาโดยการกระทำความผิด เมื่อศาลสั่งริบ ก็จะตกเป็นของแผ่นดินทรัพย์สินของกลางในคดีอาเสพติดตามมาตรา 30 ซึ่งบุคคลได้ใช้หรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลหรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อศาลสั่งริบจะตกเป็นแก่กองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ส่วน ทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา 27 กรณีนี้ต้องมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและปรากฏเป็นคดีแล้ว จึงต้องเริ่มสืบจากตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยไม่ต้องส่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพราะจะอยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินที่จะยึดอายัดทรัพย์สินนั้น ๆ แล้วส่งเรื่องให้พนักงานอัยการร้องขอต่อศาลขอให้ริบทรัพย์สิน เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องคดี และศาลมีคำสั่งพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษในความผิดหลัก ทรัพย์สินที่จะตกได้แก่กองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติฟอกเงินฯ ถือเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเป็นหลัก โดยผลักภาระการพิสูจน์เกี่ยวกับทรัพย์สินให้ตกเป็นของจำเลย หรือเจ้าของทรัพย์สิน ที่จะต้องพิสูจน์ว่าทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวข้องกับกระทำความผิด ส่วนตัวผู้กระทำความผิดไม่สำคัญ เพราะถือว่าเป็นส่วนที่แยกออกไปต่างหาก ซึ่งจะใช้มาตรการทางอาญาต่อตัวผู้กระทำความผิดอีกทางหนึ่ง และที่สำคัญต้องมีการกระทำความผิดมูลฐาน เช่น มีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่ยังไม่ปรากฏเป็นคดี หรืออาจปรากฏเป็นคดีแล้ว เมื่อมีการนำทรัพย์สินมาทำธุรกรรม จึงต้องเริ่มสืบจากตัวทรัพย์สินที่ผ่านธุรกรรม โดยมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ทรัพย์สินดังกล่าวมาโดยมิชอบ

3. ปัญหาผลกระทบกับผู้กระทำความผิด และผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการฯ และพระราชบัญญัติฟอกเงิน พ.ศ.2542

พบว่า กรณีการมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว พบว่า การดำเนินการยึดหรืออายัดชั่วคราวตาม มาตรา 22 และ มาตรา 27 เป็นมาตรการริบทรัพย์สินทางการบริหารหรือการริบทรัพย์สินที่เป็นมาตรการพิเศษ เป็นมาตรการป้องกันการโยกย้าย จำหน่ายจำโอน หรือนำพาทรัพย์สินนั้นไปหลบซ่อนเสียก่อน จึงกำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร มีอำนาจยึดทรัพย์สินที่อาจริบได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ก่อนที่คดีจะเข้าสู่ขั้นตอนสั่งริบ เหตุผลของการใช้มาตรการริบทรัพย์สินโดยฝ่ายบริหารก็เนื่องจากการต้องการให้มีมาตรการชั่วคราวที่สะดวก รวดเร็ว กว่าการใช้กระบวนการริบทรัพย์สินโดยศาล ดังนั้นตราบไต่ที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดโดยคดีหลักว่า จำเลยได้กระทำความผิดในคดีอาชญาเสพติดและในชั้นไต่สวนคำร้องขอไต่สวนขอริบทรัพย์สิน ศาลยังไม่ได้มีคำสั่งริบทรัพย์สินนั้นจำเลยยังเป็นผู้บริสุทธิ์ ย่อมมีสิทธิดูแลและรักษาทรัพย์สิน และนำทรัพย์สินเพื่อไปใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีวิตในครอบครัวได้บ้างตามสมควร ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดโดยคดีหลักยกฟ้องหรือยกคำร้องขอริบทรัพย์สิน อาจเกิดความเสียหายแก่จำเลยได้ยากเกินจะแก้ไขเยียวยา แม้ได้รับการชดใช้ค่าเสียหายก็มาเกิดประโยชน์เท่าใดนัก อีกทั้งแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล ซึ่งเห็นว่าเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่รัฐพึงให้ความคุ้มครองและจะริบทรัพย์สินโดยพลการไม่ได้นั้นได้รับการยอมรับซึ่งปรากฏตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และประเทศต่าง ๆ ได้นำเอาไปบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของตนแต่การที่รัฐจะออกกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคลได้แต่การริบทรัพย์สินจะมีได้เฉพาะที่เข้าลักษณะอันกฎหมายกำหนด ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของประชาชนทั่วไป และจะกระทำมิได้หากปราศจากกฎหมาย

พระราชบัญญัติมาตรการฯ ควรที่จะบัญญัติเพิ่มเติม มาตรการในส่วนการยึดหรือทรัพย์สินต่าง ๆ ผู้ต้องหา หรือจำเลย หรือ ผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีอาชญาเสพติดไว้ตรวจสอบนั้น กฎหมายจำเป็นต้องมีการบัญญัติให้แจ้งสิทธิของผู้ต้องหา ไว้ว่าจะต้องมีทนายความ ร่วมกันรับทราบการยึดหรืออายัดไว้เพื่อตรวจสอบ หากผู้ต้องหาไม่มีทนายความให้รัฐจัดหาทนายความให้ ให้มีการจัดทำบัญชีที่ถูกยึดหรืออายัดไว้เพื่อตรวจสอบให้ชัดเจนว่ามีทรัพย์สินใดที่จะต้องยึดหรืออายัดหรือไม่ต้องยึดหรืออายัดไว้พร้อมแสดงผล ควรบัญญัติทรัพย์สินที่ควรได้รับการยกเว้นเพื่อใช้จ่ายในการดำรงชีวิต

กรณีการกำหนดระยะเวลาการตรวจสอบทรัพย์สิน พบว่า ในการยื่นคำร้องขอริบทรัพย์สิน ตาม มาตรา 27 เจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องทำสำนวนตรวจสอบทรัพย์สินเสนอต่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ของ สำนักงาน ป.ป.ส. เพื่อพิจารณา แลมีความเห็นพร้อมออกคำสั่งให้ยึดหรืออายักทรัพย์สินนั้นก่อนแล้วส่งสำนวนตรวจสอบทรัพย์สินตาม มาตรา 27 ไปยังพนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องขอริบทรัพย์สินภายใน 1 ปี นับแต่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา เป็นที่น่าสังเกตว่า บางคดีจำเป็นต้องมีการใช้เวลาในการสืบพยานนาน ทรัพย์สินที่ถูกยึดไว้ตรวจสอบ ที่

อ้างว่าเกี่ยวเนื่องหรือได้มาจากกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีเป็นจำนวนมาก การกำหนดระยะเวลาการทำสำนวนตรวจสอบทรัพย์สินต้องกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจนว่าจะต้องดำเนินการส่งสำนวนให้พนักงานอัยการภายในกำหนดระยะเวลาเท่าใด เมื่อเทียบเคียงกับการทำสำนวนในคดีอาญา พนักงานต้องทำสำนวนการสอบสวนโดยไม่ชักช้า ตามมาตรา 130 และจะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาควบคุมตัวผู้ต้องหาตาม มาตรา 87 แห่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

กรณีการดำเนินคดีชั้นไต่สวนคำร้องขอริบทรัพย์สิน พบว่า ในกระบวนการพิจารณาคดี จำเลยจะขอเลื่อนคดีเนื่องจากยังมีทนายความ บางครั้งก็แถลงว่าไม่คัดค้านการริบทรัพย์สินเนื่องจากไม่มีโอกาสได้ต่อสู้ บางครั้งตัวผู้ร้องคัดค้านต้องถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ หรือบางทีในสำนวนคดีหลักมีทนายความขอแรง แต่ในคดีไต่สวนของคดีคำร้องขอริบทรัพย์สิน ในสำนวนพ่วงตาม มาตรา 30 หรือในสำนวนเกี่ยวเนื่องกันตามมาตรา 27 ไม่มีทนายความขอแรง หากแต่พิจารณาว่า จำเลยในคดียาเสพติดเป็นผู้ที่มีความประพฤติชั่วร้ายตามทฤษฎีประทับตราแล้ว หรือเป็นผู้ที่มีอิทธิพลทางการเงินมาก หรือ กระทำความผิดเป็นกระบวนการนั้น แต่ความเป็นจริงจำเลยในคดียาเสพติดส่วนใหญ่จะมีฐานะค่อนข้างยากจน หากแต่ผู้ที่อยู่เบื้องหลังจำเลยอาจจะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลทางการเงิน มีอำนาจ ส่วนใหญ่จะไม่ถูกจับกุม ดังนั้น การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ต้องระมัดระวังเรื่องการทุจริตต่อหน้าที่ เรียกรับสินบนได้ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ต้องเคร่งครัดในมาตรการตรวจสอบทรัพย์สิน ให้เกิดความโปร่งใส ป้องกันการกลั่นแกล้งและให้เกิดความเป็นธรรมต่อจำเลย ด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. แก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 เห็นควรพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการฯ โดยให้สิทธิผู้ต้องหาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ยื่นคำร้องขอทรัพย์สินไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ต่อเจ้าพนักงาน หรือ พนักงานอัยการ หรือ ศาล ในชั้นพิจารณาไต่สวนคำร้องขอริบทรัพย์สินก่อนคดีถึงที่สุด เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 แก้เป็น มาตรา 27 “เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง และทรัพย์สินที่คณะกรรมการมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดตามมาตรา 22 เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น โดยจะยื่นไปพร้อมกับฟ้องหรือในเวลาใด ๆ ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ แต่ต้องมีเหตุอันสมควรแสดงให้เห็นว่าไม่สามารถยื่นคำร้องก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา จะยื่นคำร้องภายใน 3 เดือนนับแต่วันที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องก็ได้ เว้นแต่จะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง...”

2. แก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 แก้ไข มาตรา 58 “ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใด เป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าว หรือดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้”

บรรณานุกรม

คณิต ฅ นคร, *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2556.

จิตติ เจริญจำ. *พยานในคดีอาญา*, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์อักษร, 2538.

ณรงค์ ใจหาญ. *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2*, พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2550.

ณรงค์ ใจหาญ และดู จิตติ ดิงศภัทย์. *ข้อสังเกตในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานและการเขียนคำพิพากษา*, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2544.

ธีสุทธิ์ พันธุ์ฤทธิ์ , *ข้อคิดใหม่ในกฎหมายลักษณะพยานหลักฐานกรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด* , 2547.

บวรศักดิ์ อูวรรณโณ. *กฎหมายมหาชน เล่ม 3 ที่มาและนิติวิธี*, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2538.

ปิติกุล จีระมงคลพาณิชย์, *คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน*, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2544.

ประมุข สุวรรณศร. *กฎหมายลักษณะพยาน*, พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2517.

วิกรมณ์ รักษ์ปวงชน, *กฎหมายอาญา 1 : ภาคบทบัญญัติทั่วไป* นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช, 2525.

อรัญ สุวรรณบุบผา. *หลักอาชญาวิทยา*, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2518.

คณิต ฅ นคร. “อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา,” *อัยการนิเทศ* เล่มที่ 38, ฉบับที่ 4, 2519.

จรัญ โฆษณานันท์. “สิทธิมนุษยชนและสงครามยาเสพติด: ปัญหาด้านวิถีคิด, จิตสำนึก และ ความรับผิดชอบร่วมของสังคม” วารสารวิชาการสิทธิมนุษยชน ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม – ธันวาคม) พ.ศ.2546.

พินิจ ลาภธนานันท์. *สงครามยาเสพติด การแก้ไขปัญหาค่าที่ไม่ยั่งยืน*, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันปราบปรามยาเสพติดกระทรวงยุติธรรม, 2550.

- วิโรจน์ สุ่มใหญ่.ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ยาบำบัดกับการเกิดอุบัติเหตุเกี่ยวกับกลุ่มคนขับรถบรรทุกทางไกล,กรุงเทพมหานคร: สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดพ.ศ.2534.
- วิจิต อุปะละ,ข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์แนวหน้า กรุงเทพมหานคร ฉบับวันที่ 7 กรกฎาคม 2554.
- วนิดา ไชยชนตรดี. “ศาลรัฐธรรมนูญกับการพัฒนาประชาธิปไตยในระบบนิติรัฐ”ในรวมบทความทางวิชาการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญชุดที่ 3กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พีเพอร์สจำกัด,2547.
- ชาติชายสุทธิกลม, “การบังคับใช้กฎหมายในคดียาเสพติด:ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข” วิทยาลัยการยุติธรรมสำนักงานศาลยุติธรรม, 2549.
- วันชัย ศรีนวนันต์ , “การใช้มาตรการทางกฎหมายลงโทษบริษัทยาสูบในคดียาเสพติด,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2532), หน้า 127-128.
- ฉัตรแก้ว นิธิอุทัย , “ความร่วมมือระหว่างประเทศในการบริษัทยาสูบ,” (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต,จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2536) หน้า 42.
- เนาวรัตน์ น้อยผล, “การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมาตรการบริษัทยาสูบตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534”, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต,จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2537), หน้า 117.
- เพ็ญแข พรหมจินดา, “สิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคลกับอำนาจยึดและริบทรัพย์สินตามกฎหมายศุลกากร,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต,จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2527), หน้า9
- ณรงค์ฤทธิ วาฬันสุ่ม, “การควบคุมป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายระหว่างประเทศ,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต , มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538),หน้า39.
- ปิยะพันธุ์ สารากรบริรักษ์, “การกำหนดความผิดอาญาฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2543),หน้า 159.
- เนาวรัตน์ น้อยผล, “การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมาตรการบริษัทยาสูบตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2538),หน้า 76.ภ
- ไพรวรรณ ท้วงศ์, “มาตรการบริษัทยาสูบให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด: ศึกษาเฉพาะกรณีทรัพย์สินที่เข้าซื้อ,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยรามคำแหง,2547),หน้า 109.

กรองทอง เข้มสะอาด. การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน : ข้อพิจารณาตามกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2547).

นันทิ จิตสว่าง และคณะ. เส้นทางชีวิตของผู้ต้องขังในคดีอาญาเสพติด. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: กรมราชทัณฑ์ ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, พ.ศ.2544.

เดชรพี คงดี. “การคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาในชั้นสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบ,” (วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546).

ปิยวรรณ ดินาน. “การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญามีให้ต้องรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545).

ปวีณา พันธุ์ธนูสร. “ปัญหาการรับฟังถ้อยคำของผู้ถูกจับในชั้นจับกุม.” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551).

วัฒนา ชันบุญ “การดำเนินคดีริบทรัพย์สินให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด” (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2540).

อิสราวุธ อ่อนน้อม. “หลักการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ.” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. 2540).

อรรณพ ลิขิตจิตตะ และคณะ. รายงานสรุปผลการวิจัย เรื่อง “เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ” (หัวข้อ 11 ของโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” ระยะที่ 2). สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด.